

3. bulgar- : *veche bulgară, limba bulgară veche, bulgara veche*

Veche(a) bulgară începe să fie folosit, la noi, concomitent cu *veche(a) slavă* și *veche(a) slavă bisericească*, adică din deceniul al patrulea. Dacă prin *paleoslavă* și *veche slavă* se pune în evidență, conceptual, un aspect filologic (este vorba de cea mai veche limbă scrisă a slavilor), iar prin *veche slavă bisericească* un aspect funcțional (mai precis una din funcțiile acestei limbi), termenul *veche bulgară* vine să sublinieze, strict lingvistic, geneza limbii (care se bazează, după cum se știe, pe un dialect bulgaro-macedonean). Deși nici unul din acești termeni, la urma urmei, nu este ideal, întrucât fiecare din ei scoate în relief numai una din multiplele fațete ale conceptului și, firește, desul de incomplet, totuși termenului în discuție i s-au adus, pe cât se pare, cele mai serioase obiecții. Nu atît pentru faptul că vechea slavă reprezintă numai unul din dialectele vechii bulgare (deci respectivii termeni n-ar fi echivalenți¹), cît din motivul că *vechea bulgară* îngustează noțiunea de 'paleoslavă', fiind inutilizabil în unele situații, de ex. cu privire la texte ca *Foile chievene* sau *Fragmentele pragheze*, scrise în Marea Moravie² în perioada veche slavă propriu-zisă. Slaviștii români și-au dat seama de acest neajuns încă mai demult: folosind termenul *veche bulgară*, Grigore Nandriș îl califică drept „mai puțin propriu” în comparație cu celelalte sinonime [19; 2], iar P. Cancel, în același deceniu, deci de-abia după punerea în circulație, la noi, a acestei sintagme, afirmă că „... nu i se mai zice veche bulgară” [9; 121]. Ceva mai tîrziu, o privește cu circumspecție și Al. Rosetti [24; 300]. Sub raportul formării, rom. *veche bulgară* reprezintă un calc frazeologic după fr. (*le*) *vieux-bulgare* (comp. și it. *antico bulgaro*, germ. (*das*) *Altbulgarisch*, engl. *Old Bulgarian* etc.).

În ultimul timp se spune, uneori, și *limba bulgară veche* [v., de ex. G. Mihăilă, în SCL, XX (1969), 2, p. 212] (dar n-am întîlnit *limba veche bulgară*; comp., ca model, germ. (*die*) *altbulgarische Sprache*, bg. *starobългарски језик*, pol. *język starobulgarski* ș.a.) sau, mai scurt, *bulgară veche* [2; s.v. *slavă veche*, cu mențiunea: „S-a numit și *bulgară veche*...“], ambele expresii fiind caracterizate prin postpunerea lui *veche*. Cf. și îmbinarea de cuvinte *inscripții chirilice slave (bulgare) vechi* [18; 57], adică vechi slave.

Termenul *veche bulgară* (și *bulgara veche*) este folosit de unii cercetători cu o valoare diferită de cea de mai sus, și anume pentru a denumi 'limba v o r b i t ă de vechile populații slave de pe teritoriul țării noastre'. Următorul context este edificator în acest sens: „Toponimicele românești de origine *veche bulgară (subl. n.)* în care *o* este reprezentat numai prin reflexul *in /im*... nu pot fi mai vechi de secolul al XI-lea” (I. Pătruț [21; 27]). Tot I. Pătruț vorbește despre *influența bulgărească veche* [22; 23], despre *elemente românești de proveniență veche bulgară* [21; 23], prin *vechi bulgar* înțelegînd așadar 'vechi sud-slav'. Termenul *veche bulgară (bulgara veche)* este, prin urmare, polise-mantic, ca și *limba veche slavă* (v. mai sus).

¹ Vezi, de ex., Al. Rosetti, care în *op. cit.*, p. 300, se întemeiază pe argumentele lui A. Leskien și V. Ščepkin.

² Nicolaus van Wijk, *op. cit.*, p. 37. Vezi și Al. Rosetti, *loc. cit.*: „Geograficește, această noțiune (veche slavă — *n.n.*) e mai largă decît vechea bulgară”.